

Határozatok Tára

A BÍRÓSÁG ÍTÉLETE (negyedik tanács)

2017. július 6.*

„Előzetes döntéshozatal — Közlekedés — A légi járatok Unióban való működtetésére vonatkozó közös szabályok — 1008/2008/EK rendelet — Árképzési rendelkezések — A 22. cikk (1) bekezdése — A 23. cikk (1) bekezdése — A nagyközönség számára felkínált légi viteldíjak közzétételkor feltüntetendő információk — Az adók, repülőtéri díjak, felárak vagy illetékek valós összegének feltüntetésére vonatkozó kötelezettség — Szabad árképzés — Kezelési költségnek a repülőúttól való elállás vagy meg nem jelenés esetén történő felszámítása — Fogyasztóvédelem”

A C-290/16. sz. ügyben,

az EUMSZ 267. cikk alapján benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgyában, amelyet a Bundesgerichtshof (szövetségi legfelsőbb bíróság, Németország) a Bírósághoz 2016. május 24-én érkezett, 2016. április 21-i határozatával terjesztett elő

az **Air Berlin plc & Co. Luftverkehrs KG**

és

a **Bundesverband der Verbraucherzentralen und Verbraucherverbände – Verbraucherzentrale Bundesverband eV**

között folyamatban lévő eljárásban,

A BÍRÓSÁG (negyedik tanács),

tagjai: T. von Danwitz tanácselnök, Juhász E., C. Vajda, K. Jürimäe és C. Lycourgos (előadó) bírák,

főtanácsnok: M. Wathelet,

hivatalvezető: X. Lopez Bancalari tanácsos,

tekintettel az írásbeli szakaszra és a 2017. március 15-i tárgyalásra,

figyelembe véve a következők által előterjesztett észrevételeket:

- az Air Berlin plc & Co. Luftverkehrs KG képviseletében M. Knospe Rechtsanwalt,
- a Bundesverband der Verbraucherzentralen und Verbraucherverbände – Verbraucherzentrale Bundesverband eV képviseletében P. Wassermann Rechtsanwalt,
- a német kormány képviseletében K. Stranz és T. Henze, meghatalmazotti minőségben,

* Az eljárás nyelve: német.

– az Európai Bizottság képviselőiben W. Mölls, K.-P. Wojcik és F. Wilman, meghatalmazotti minőségben,

tekintettel a főtanácsnok meghallgatását követően hozott határozatra, miszerint az ügy elbírálására a főtanácsnok indítványa nélkül kerül sor,

meghozta a következő

Ítéletet

- 1 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem a Közösségben a légi járatok működtetésére vonatkozó közös szabályokról szóló, 2008. szeptember 24-i 1008/2008/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet (HL 2008. L 293., 3. o.) 22. cikke (1) bekezdésének és 23. cikke (1) bekezdésének értelmezésére vonatkozik.
- 2 Ezt a kérelmet az Air Berlin plc & Co. Luftverkehrs KG (a továbbiakban: Air Berlin) és a Bundesverband der Verbraucherzentralen und Verbraucherverbände – Verbraucherzentrale Bundesverband eV (fogyasztói központok és szervezetek országos szövetsége – országos fogyasztói központ szövetség bejegyzett egyesület; a továbbiakban: Bundesverband) között az Air Berlin ármegjelölési és az internetes honlapján található általános szerződési feltételekkel kapcsolatos gyakorlatával szemben a Bundesverband által a jogsértés megszüntetése iránt benyújtott kérelem tárgyában folyamatban lévő jogvitában terjesztették elő.

Jogi háttér

Az uniós jog

A 93/13/EGK irányelv

- 3 A fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételekről szóló, 1993. április 5-i 93/13/EGK tanácsi irányelv (HL 1993. L 95., 29. o.; magyar nyelvű különkiadás 15. fejezet, 2. kötet., 288. o.) 3. cikkének (1) és (2) bekezdése így rendelkezik:

„(1) Egyedileg meg nem tárgyalt szerződési feltétel abban az esetben tekintendő tisztességtelen feltételnek, ha a jóhiszeműség követelményével ellentétben a felek szerződésből eredő jogaiban és kötelezettségeiben jelentős egyenlőtlenséget idéz elő a fogyasztó kárára.

(2) Egy szerződési feltétel minden olyan esetben egyedileg meg nem tárgyalt feltételnek tekintendő, ha azt már előzetesen megfogalmazták, és ezért a fogyasztó nem tudta annak tartalmát befolyásolni, különösen az előzetesen kidolgozott szabványszerződések esetében.

[...]”

- 4 Az irányelv 6. cikke (1) bekezdésének rendelkezése szerint: „[a] tagállamok előírják, hogy fogyasztókkal kötött szerződésekben az eladó vagy szolgáltató által alkalmazott tisztességtelen feltételek a saját nemzeti jogszabályok rendelkezései szerint nem jelentenek kötelezettséget a fogyasztóra nézve, és ha a szerződés a tisztességtelen feltételek kihagyásával is teljesíthető, a szerződés változatlan feltételekkel továbbra is köti a feleket.”

Az 1008/2008 rendelet

- 5 Az 1008/2008 rendelet (16) preambulumbekzdése értelmében:

„Lehetővé kell tenni a fogyasztók számára, hogy a különböző légitársaságok légi járataira vonatkozó árakat hatékonyan összehasonlíthassák. Ennek érdekében a fogyasztó által fizetendő, a Közösségből származó [helyesen: induló] légi járatokra vonatkozó, az összes adó, illeték és pótdíj felszámításával kialakított teljes árat minden esetben fel kell tüntetni. [...]”

- 6 E rendelet 2. cikke így rendelkezik:

„E rendelet alkalmazásában:

[...]

18. »légi viteldíjak«: azok az árak euróban vagy helyi valutában kifejezve, amelyeket az utasa légi szállításért a légi fuvarozó vagy annak ügynöke, vagy más jegyárúsító részére fizet, továbbá ezen árak alkalmazási feltételei, beleértve az ügynököknek és az egyéb kiegészítő szolgáltatásoknak nyújtott díjazást és feltételeket;

[...]”

- 7 Az említett rendelet „Szabad árképzés” című 22. cikkének (1) bekezdése a következőket írja elő:

„A 16. cikk (1) bekezdésének sérelme nélkül, a közösségi légi fuvarozók és – viszonyossági alapon – harmadik országok légi fuvarozói szabadon állapítják meg a légi vitel- és légi tarifadíjakat [helyesen: fuvardíjakat] a Közösségen belüli járatokon.”

- 8 E rendelet „Tájékoztatás és megkülönböztetésmentesség” című 23. cikkének (1) bekezdése előírja:

„A Szerződés hatálya alá tartozó tagállam területén található repülőtérrel kiinduló légi járatok a nagyközönség számára rendelkezésre álló, felkínált vagy bármilyen formában – többek között az interneten – közzétett légi viteldíjaival és légi tarifáival [helyesen: fuvardíjaival] együtt az azokra vonatkozó feltételeket is fel kell tüntetni. A megfizetendő végső árat mindenkor fel kell tüntetni, és annak magában kell foglalnia az alkalmazandó légi vitel- vagy légi tarifadíjat [helyesen: fuvardíjat], valamint a közzététel idején elkerülhetetlen és előre látható valamennyi vonatkozó adót, díjat, felárat és illetéket. A végső ár megjelölése mellett feltüntetik legalább az alábbiakat:

- a) légi vitel- vagy légi tarifadíj [helyesen: fuvardíj];
- b) adók;
- c) repülőtéri díjak; valamint
- d) egyéb díjak, felárak és illetékek, mint például a védelmi díj vagy üzemanyagfelár;

amennyiben a [23. cikk (1) bekezdése harmadik mondatának b), c) és d) pontjában] felsorolt díjakat a légi vitel- vagy légi tarifadíjon [helyesen: fuvardíjon] felül kell megfizetni. A választható felárakat egyértelmű, átlátható és világos formában tüntetik fel minden jegyfoglalási folyamat kezdetén, és azok elfogadásáról az ügyfél dönt [helyesen: azok elfogadása az ügyfél kifejezett nyilatkozatával történik].”

A német jog

- 9 A Bürgerliches Gesetzbuchnak (polgári törvénykönyv) az alapeljárás tényállása idején hatályos szövege (a továbbiakban: BGB) a 307. §-ának (1) és (2) bekezdésében a következőket mondja ki:

„(1) Az általános szerződési feltételekben foglalt rendelkezések érvénytelenek, ha azok a feltételeket használó féllel szerződést kötő felet a jóhiszeműség és tisztesség követelményének megsértésével méltánytalanul hátrányos helyzetbe hozzák. [...]

(2) Kétség esetén méltánytalanul hátrányos bánásmód feltételezendő, amennyiben valamely rendelkezés

1. nem egyeztethető össze azon törvényi szabályozásnak valamely lényeges alap gondolatával, amelytől eltér, vagy
2. a szerződés jellegéből fakadó lényeges jogokat vagy kötelezettségeket oly módon korlátoz, hogy a szerződés céljának elérését veszélyezteti.”

Az alapeljárás és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

- 10 2010. április 26-án a Bundesverband próbaként jegyet foglalt az Air Berlin internetes honlapján egy Berlin-Tegel (Németország) és Köln (Németország) közötti egyszeri repülőútra. Az első foglalási lépésben a különböző árú lehetséges légi útvonalakat felsoroló táblázat jelent meg. A légi útvonalak egyikét kiválasztva egy táblázat jelent meg, amely több tételt és azok díját tartalmazta, többek között „Adók és díjak” címén egy 3 eurós összeget. Amikor 2010. június 20-án a Bundesverband ismét próbaként egy oda-vissza jegyet foglalt ugyanezen az internetes honlapon egy Berlin-Tegelről Frankfurt am Mainba (Németország) közlekedő járatra, egy 1 eurós összeg jelent meg „Adók és díjak” címén.
- 11 A Bundesverband szerint az Air Berlin internetes honlapján adókként és díjakként feltüntetett összegek sokkal alacsonyabbak annál, mint amit a légitársaságnak az érintett repülőterek díjszabása szerint ténylegesen fizetnie kell, következésképpen megtévesztheti a fogyasztókat. A Bundesverband, mivel úgy értékelte, hogy az ily módon történő feltüntetés sérti az 1008/2008 rendelet 23. cikke (1) bekezdésének harmadik mondatát, a Landgericht Berlinhez (berlini tartományi bíróság, Németország) a jogsértés megszüntetése iránti keresetet nyújtott be.
- 12 Ezen eljárás keretében a Bundesverband vitatta továbbá az Air Berlin internetes honlapján fellelhető általános szerződési feltételek (a továbbiakban: általános szerződési feltételek) 5.2 pontjában foglalt kikötést, amely szerint az Air Berlin jegyfoglalás utáni meg nem jelenés vagy repülőúttól való elállás kezeléséért és elintézéséért utasonként és foglalásonként 25 euró kezelési díjat számít fel. A Bundesverband kifejtette, hogy ez a kikötés sérti a BGB 307. §-át, mivel méltánytalanul hátrányos helyzetbe hozza az alperessel szerződést kötő feleket. Hozzátette, hogy az Air Berlin nem kérhet külön díjat egy törvényi kötelezettség teljesítéséért.
- 13 A Landgericht Berlin (berlini tartományi bíróság) helyt adott a Bundesverband kereseti kérelmének, és az Air Berlint szankciók terhe mellett egyrészt eltiltotta attól, hogy az internetes honlapján a járatok árainak megjelölése körében „Adók és díjak” címén olyan összegeket tüntessen fel, amelyek nem felelnek meg az általa ténylegesen megfizetendő díjaknak, másrészt pedig kötelezte az általános szerződési feltételek 5.2 pontjának törlésére.
- 14 Miután az Air Berlin által benyújtott fellebbezést a Kammergericht Berlin (berlini fővárosi bíróság, Németország) elutasította, e légitársaság felülvizsgálati kérelmet terjesztett a Bundesgerichtshof (szövetségi legfelsőbb bíróság, Németország) elé.

- 15 A Bundesgerichtshof (szövetségi legfelsőbb bíróság) elsősorban az 1008/2008 rendelet 23. cikke (1) bekezdése harmadik mondatának értelmezését kéri. A Bíróság ítélkezési gyakorlatára tekintettel ugyanis e bíróságnak kételyei támadtak afelől, hogy az Air Berlin internetes honlapján az árak feltüntetése megfelel-e az ezen rendelkezés által támasztott követelményeknek.
- 16 Másodsorban az említett bíróság pontosítást szeretne kapni az e rendelet 22. cikke (1) bekezdésének értelmezését illetően, annak meghatározása érdekében, hogy az e rendelkezésben megfogalmazott szabály, amely szerint a légi fuvarozók szabadon állapítják meg a légi vitel- és légi fuvardíjakat az Unión belüli járatokon, indokolhatja-e azt, hogy az Air Berlin az általános szerződési feltételei szerint a meg nem jelenő vagy a repülőúttól elálló ügyfelektől külön kezelési díjat kér.
- 17 Ilyen körülmények között a Bundesgerichtshof (szövetségi legfelsőbb bíróság) úgy határozott, hogy az eljárását felfüggeszti, és előzetes döntéshozatal céljából a következő kérdéseket terjeszti a Bíróság elé:
- „1) Úgy kell-e értelmezni az 1008/2008/EK rendelet 23. cikke (1) bekezdésének harmadik mondatát, hogy a légi fuvarozóknak a b)–d) pontban felsorolt adók, repülőtéri díjak, valamint egyéb díjak, felárak és illetékek őket terhelő tényleges összegét fel kell tüntetniük légi viteldíjaik közzétételekor, és azokat ezért nem foglalhatják bele részben az említett rendelkezés a) pontja szerinti légi viteldíjaikba?
- 2) Úgy kell-e értelmezni az 1008/2008/EK rendelet 22. cikkének (1) bekezdését, hogy azzal ellentétes az általános szerződési feltételek jogára vonatkozó, az uniós jogon alapuló olyan nemzeti szabályozás alkalmazása, amely szerint a meg nem jelenő vagy a repülőúttól elálló ügyfelektől ezért nem kérhető külön kezelési díj?”

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekről

Az első kérdésről

- 18 Az első kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság arra vár választ, hogy az 1008/2008/EK rendelet 23. cikke (1) bekezdésének harmadik mondatát úgy kell-e értelmezni, hogy a légi fuvarozóknak az ezen rendelet 23. cikke (1) bekezdése harmadik mondatának b)–d) pontjában felsorolt adók, repülőtéri díjak, valamint egyéb díjak, felárak és illetékek őket terhelő tényleges összegét fel kell tüntetniük légi viteldíjaik közzétételekor, következésképpen azokat nem foglalhatják bele részben az említett rendelet 23. cikke (1) bekezdés harmadik mondatának a) pontja szerinti légi viteldíjaikba.
- 19 Az 1008/2008/EK rendelet 23. cikke (1) bekezdésének második mondata úgy rendelkezik, hogy a nagyközönség számára felkínált vagy bármilyen formában – többek között az interneten – közzétett légi viteldíjainak és fuvardíjainak feltüntetésekor „[a] megfizetendő végső árat mindenkor fel kell tüntetni, és annak magában kell foglalnia az alkalmazandó légi vitel- vagy légi fuvardíjat, valamint a közzététel idején elkerülhetetlen és előre látható valamennyi vonatkozó adót, díjat, felárat és illetéket”. E rendelet 23. cikke (1) bekezdésének harmadik mondata úgy rendelkezik, hogy a végső ár megjelölése mellett fel kell tüntetni legalább a légi vitel- vagy légi fuvardíjat és – amennyiben e vitel- és fuvardíjakon felül meg kell fizetni – az adókat, a repülőtéri díjakat és egyéb díjakat, felárakat és illetékeket, mint például a védelmi díjat vagy üzemanyagfelárat.
- 20 Az Air Berlin szerint a légi fuvarozók nem kötelesek az 1008/2008 rendelet 23. cikke (1) bekezdése harmadik mondatának b)–d) pontjában felsorolt adókat, repülőtéri díjakat és egyéb díjakat, felárakat és illetékeket külön feltüntetni abban az esetben, ha ezek az ugyanezen rendelet 23. cikke (1) bekezdése harmadik mondatának a) pontjában meghatározott légi viteldíjban benne foglaltatnak. Az Air Berlin ugyanis úgy véli, hogy csakis a végső ár bír jelentőséggel ahhoz, hogy az ügyfelek összehasonlíthassák a légi fuvarozók által kínált különböző árakat.

- 21 A Bundesverband, a német kormány és az Európai Bizottság azonban azt állítja, hogy az 1008/2008 rendelet 23. cikke (1) bekezdésének harmadik mondata arra kötelezi a légi fuvarozókat, hogy a végső ár különböző elemeinek összegét feltüntessék.
- 22 Emlékeztetni kell arra, hogy valamely uniós jogi rendelkezés értelmezéséhez nemcsak annak kifejezéseit, hanem szövegkörnyezetét, és annak a szabályozásnak a célkitűzéseit is figyelembe kell venni, amelynek az részét képezi (2012. július 19-i ebookers.com Deutschland ítélet, C-112/11, EU:C:2012:487, 12. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 23 Az 1008/2008 rendelet 23. cikke (1) bekezdése harmadik mondatának megfogalmazásából az következik, hogy azon kötelezettség, hogy legalább a légi viteldíjakat vagy légi fuvardíjakat, valamint az adókat, a repülőtéri díjakat és az egyéb díjakat, a felárakat és az illetékeket fel kell tüntetni, amennyiben e költségelemek hozzáadódnak a légi viteldíjhoz vagy a légi fuvardíjhoz, összekapcsolódik az ezen (1) bekezdés második mondatából eredő, a végső ár feltüntetésére vonatkozó kötelezettséggel (lásd ebben az értelemben: 2015. január 15-i Air Berlin ítélet, C-573/13, EU:C:2015:11, 44. pont).
- 24 Ennélfogva, ellentétben az Air Berlin állításával, különösen az 1008/2008 rendelet (16) preambulumbekzdésére utalva, valamely légi fuvarozó, aki csupán a végső árat tünteti fel, nem tesz eleget e rendelet 23. cikke (1) bekezdésének harmadik mondata szerinti előírásoknak, mivel ez előírja az ár egyes összetevői összegének feltüntetését.
- 25 Ezt a megállapítást nem teszi kétségessé az Air Berlin által előadott azon érvelés, amely szerint magának az 1008/2008 rendelet 23. cikke (1) bekezdése harmadik mondatának szövege csakis akkor kötelezi a légi fuvarozókat az ezen rendelet 23. cikke (1) bekezdése harmadik mondatának b)–d) pontjában felsorolt költségelemek feltüntetésére, ha „a díjakat a légi vitel[...]díjon felül kell megfizetni”, akkor azonban nem, ha ezek benne foglaltatnak az említett viteldíjban.
- 26 Ugyanis az 1008/2008 rendelet 2. cikkének a „légi viteldíjak” fogalmát meghatározó 18. pontja nem az említett viteldíjban benne foglalt költségelemként említi az adókat, a repülőtéri díjakat és az egyéb díjakat, a felárakat és az illetékeket. Ebből következik, hogy a légi fuvarozók nem jogosultak az e rendelet 23. cikke (1) bekezdése harmadik mondatának a) pontja értelmében feltüntetendő viteldíjba belefoglalni ezeket a költségelemeket.
- 27 Ugyancsak az Air Berlin által állítottakkal ellentétben, az 1008/2008 rendelet 23. cikke (1) bekezdése harmadik mondatának ilyen értelmezése nem jár azzal a következménnyel, hogy ezt a rendelkezést megfosztja lényegétől. Ugyanis az „amennyiben a [23. cikk (1) bekezdése harmadik mondatának b), c) és d) pontjában] felsorolt díjakat a légi vitel- vagy légi tarifadíjon [helyesen: fuvardíjon] felül kell megfizetni” tagmondat nyilvánvalóan azt az esetet kívánja elhatárolni, amikor a légi fuvarozók úgy határoznak, hogy ezeket a költségelemeket az ügyfelek terhére írják, attól az esettől, amikor úgy határoznak, hogy ezeket maguk viselik, mindamelllett, hogy ezen költségelemek feltüntetésének kötelezettsége csakis az első esetben áll fenn.
- 28 A fentiekből az következik, hogy az 1008/2008 rendelet 23. cikke (1) bekezdésének harmadik mondatában meghatározott megfizetendő végső ár különböző költségelemeit a végső árban képviselt összegük szempontjából mindig az ügyfél tudomására kell hozni.
- 29 Ezt az értelmezést alátámasztja mind az alapügyben szóban forgó rendelkezéseket felölelő rendelet célkitűzéseinek, mind pedig szövegkörnyezetének vizsgálata.
- 30 Az 1008/2008 rendelet 23. cikke (1) bekezdése többek között a valamely tagállam területén található repülőtérrel kiinduló légi járatokra vonatkozó árakkal kapcsolatos tájékoztatás és átláthatóság biztosítására irányul, és ennélfogva hozzájárul az e szolgáltatásokat igénybe vevő ügyfél védelmének biztosításához. E tekintetben tájékoztatási és átláthatósági kötelezettséget ír elő többek között a légi viteldíjakra alkalmazandó feltételek, a megfizetendő végső ár, a viteldíj, valamint az árak ahhoz

hozzáadódó, elkerülhetetlen és előre látható elemei, továbbá a magához a légi járathoz képest többletet jelentő szolgáltatások választható felára tekintetében (2014. szeptember 18-i Vueling Airlines ítélet, C-487/12, EU:C:2014:2232, 32. pont).

- 31 Márpedig az árakra vonatkozó tájékoztatási és átláthatósági célkitűzés nem valósítható meg, ha az 1008/2008 rendelet 23. cikke (1) bekezdésének harmadik mondatát úgy kellene értelmezni, hogy az a légi fuvarozók döntésére bízza, hogy az adókat, a repülőtéri díjakat és az egyéb díjakat, a felárakat és az illetékeket bele foglalják-e a viteldíjba, vagy pedig ezeket a költségelemeket külön tüntetik fel.
- 32 Mindenesetre az 1008/2008 rendelet 23. cikke (1) bekezdése harmadik mondatának ettől eltérő értelmezése megakadályozhatná e rendelkezés hatékony érvényesülését. Egyrészt ugyanis az 1008/2008 rendelet 23. cikke (1) bekezdése harmadik mondatának b)–d) pontjában meghatározott költségelemeknek a viteldíjba történő részleges belefoglalása azt eredményezné, hogy csakis a nem a tárgyhoz tartozó összegek kerülnének feltüntetésre. Másrészt ezen költségelemeknek a viteldíjban való kimerítő feltüntetése azt eredményezné, hogy a viteldíjként feltüntetett összeg megegyezhetne a fizetendő végső árral. Márpedig a fizetendő végső ár feltüntetésének kötelezettsége már szerepel e rendelet 23. cikke (1) bekezdésének második mondatában.
- 33 Végül meg kell vizsgálni az Air Berlin azon érvét, amely szerint az 1008/2008 rendelet 23. cikke (1) bekezdése harmadik mondatának c) és d) pontjában meghatározott költségelemek valós összegének feltüntetése lehetetlen lenne, mivel ezek az összegek a járat foglalásakor még nem ismeretesek.
- 34 E tekintetben meg kell jegyezni, hogy a jegyvásárláskor az ügyfélnek végső árat, nem pedig ideiglenes árat kell fizetnie. Következésképpen, bár bizonyos – például az üzemanyaggal összefüggő – díjak, vagy bizonyos felárak vagy illetékek összege, ahogyan azt az Air Berlin állítja, csakis a repülés végrehajtásakor válik pontosan ismeretessé, néha akár több hónappal a repülés után, az 1008/2008 rendelet 23. cikke (1) bekezdése harmadik mondatának b)–d) pontjában meghatározott adókat, repülőtéri díjakat és egyéb díjakat, felárakat és illetékeket az ügyfélnek a légi fuvarozó becslése szerinti összegben a járatfoglaláskor kell kiegyenlítenie.
- 35 E tekintetben az 1008/2008/EK rendelet 23. cikke (1) bekezdésének második mondata egyébiránt úgy rendelkezik, hogy az ügyfél által fizetendő végső ár összetevői között szerepel – légi vitel- vagy légi fuvardíjon túl – „a közzététel idején előre látható” valamennyi vonatkozó adó, díj, felár és illeték.
- 36 A fentiekre tekintettel az első kérdésre azt a választ kell adni, hogy az 1008/2008 rendelet 23. cikke (1) bekezdése harmadik mondatát úgy kell értelmezni, hogy a légi fuvarozóknak az ezen rendelet 23. cikke (1) bekezdése harmadik mondatának b)–d) pontjában felsorolt adók, repülőtéri díjak, valamint egyéb díjak, felárak és illetékek tényleges összegét külön fel kell tüntetniük a légi viteldíjaik közzétételekor, következésképpen azokat még részben sem foglalhatják bele az említett rendelet 23. cikke (1) bekezdése harmadik mondatának a) pontja szerinti légi viteldíjaikba.

A második kérdésről

- 37 A második kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra vár választ, hogy az 1008/2008 rendelet 22. cikkének (1) bekezdését úgy kell-e értelmezni, hogy azzal ellentétes az, ha a 93/13 irányelvet átültető valamely nemzeti szabályozás alkalmazása azt eredményezheti, hogy az általános szerződési feltételekben szereplő, a meg nem jelenő vagy a repülőúttól elálló ügyfelektől külön kezelési átalánydíj beszedését lehetővé tévő valamely kikötést semmissé nyilvánítanak.
- 38 A kérdést előterjesztő bíróság szerint az általános szerződési feltételek 5.2 pontja, amely a jegyfoglalás utáni meg nem jelenés vagy repülőúttól való elállás kezelése címén utasonként és foglalásonként 25 euró kezelési díj felszámítását helyezi kilátásba, méltánytalanul hátrányos helyzetbe hozza az Air Berlin ügyfeleit, és a BGB 307. § (1) bekezdése értelmében érvénytelen.

- 39 A kérdést előterjesztő bíróság kifejti továbbá, hogy a BGB 307. § (1) bekezdésének első mondata és a BGB 307. § (2) bekezdésének 1. pontja a 93/13 irányelv 3. cikkének (1) bekezdését és 6. cikke (1) bekezdése első mondatának első tagmondatát ülteti át a német jogba.
- 40 E tekintetben az Air Berlin az írásbeli észrevételeiben azzal érvel, hogy az általános szerződési feltételek 5.2 pontjában szereplő kikötés tisztességtelen jellegének megállapításához az elsőfokú és fellebbviteli német bíróságok kizárólag a nemzeti jogot vették alapul, az uniós jogot azonban nem.
- 41 Emlékeztetni kell arra, hogy az előzetes döntéshozatal keretében a kérdést előterjesztő bíróság által közölt ténybeli és jogi helyzet figyelembevételével a Bíróság kizárólagos feladata az, hogy az uniós jog értelmezéséről vagy érvényességéről határozzon annak érdekében, hogy a kérdést előterjesztő bíróság rendelkezésére bocsássa az utóbbi előtt folyamatban lévő jogvita eldöntéséhez hasznos elemeket (lásd: 2017. április 27-i A-Rosa Flussschiff ítélet, C-620/15, EU:C:2017:309, 35. pont).
- 42 E körülmények között az előzetes döntéshozatalra előterjesztett második kérdésre abból – a kérdést előterjesztő bíróság szerinti – előfeltevésből kiindulva kell válaszolni, amely szerint a fogyasztók tisztességtelen gyakorlatokkal szembeni védelmére irányuló nemzeti szabályozás, vagyis a BGB 307. §, amely alapján az általános szerződési feltételek 5.2 pontjában szereplő kikötést a kérdést előterjesztő bíróság tisztességtelennek minősíti, az uniós jogon alapul, mivel ez a szabályozás a 93/13 irányelvet ülteti át.
- 43 A kérdést előterjesztő bíróság arra vár választ, hogy a 2014. szeptember 18-i Vueling Airlines ítéletre (C-487/12, EU:C:2014:2232) figyelemmel úgy kell-e tekinteni, hogy a légi fuvarozóknak a viteldíjak megállapítása tekintetében az 1008/2008 rendelet 22. cikkének (1) bekezdésében biztosított szabadsággal ellentétes az, ha az uniós jogot a fogyasztóvédelem terén átültető nemzeti jogszabály alkalmazandó egy ilyen kikötéssel kapcsolatban.
- 44 Anélkül, hogy állást kellene foglalni abban a kérdésben, hogy az általános szerződési feltételek 5.2 pontjában szereplő kikötésben meghatározott kezelési átalánydíjak az 1008/2008 rendelet értelmében vett „légi viteldíj” fogalmába tartoznak-e, következésképpen pedig, hogy erre a kikötésre vonatkozik-e az ezen rendelet 22. cikkének (1) bekezdése szerinti szabad árképzés, meg kell jegyezni, hogy a 93/13 irányelvnek az 1. cikke (1) bekezdésének értelmében az a célja, hogy közelítse a tagállamoknak az eladó vagy szolgáltató és fogyasztó között kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételekre vonatkozó törvényi, rendeleti és közigazgatási rendelkezéseit. Tehát egy fogyasztóvédelmi általános irányelvről van szó, amely arra hivatott, hogy valamennyi gazdasági tevékenységi ágazatban alkalmazzák. Ezen irányelvnek nem az a célja, hogy a légi fuvarozókat korlátozza a szabad árképzésben, hanem arra irányul, hogy a tagállamokat olyan rendszer létrehozására kötelezze, amely biztosítja minden, egyedileg meg nem tárgyalt szerződési feltétel esetleges tisztességtelen jellegének ellenőrizhetőségét a fogyasztó számára amiatt nyújtandó védelem érdekében, hogy az eladóhoz vagy szolgáltatóhoz képest hátrányos helyzetben van mind tárgyalási lehetőségei, mind pedig információs szintje tekintetében (lásd ebben az értelemben: 2015. február 26-i Matei ítélet, C-143/13, EU:C:2015:127, 51. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 45 Ebben az összefüggésben az említett irányelvnek az 1008/2008 rendelet által szabályozott, a légi járatok működtetésének területére való alkalmazhatóságának hiánya csakis azzal a feltétellel lenne elfogadható, hogy a rendelet rendelkezései ezt egyértelműen kimondják. Márpedig sem az 1008/2008 rendelet szabad árképzésre vonatkozó 22. cikkének szövege, sem pedig az említett rendelet más rendelkezései nem engednek erre következtetni, jóllehet a 93/13 irányelv e rendelet elfogadásakor már hatályba lépett.
- 46 Az 1008/2008 rendelet 22. cikkének (1) bekezdése szerinti célkitűzésből sem lehet arra következtetni, hogy a légi fuvarozási szerződésekre ne vonatkozna a fogyasztók tisztességtelen feltételekkel szembeni védelmére vonatkozó általános szabályok tiszteletben tartása.

- 47 E tekintetben a Bizottság helyesen jegyzi meg, hogy az 1008/2008 rendelet 22. cikke szerinti szabad árképzés az árak tagállamok általi ellenőrzésének az ágazat verseny számára történő megnyitása érdekében való fokozatos eltörlésének az eredménye. Amint azt Bot főtanácsnok a Vueling Airlines ügyben (C-487/12, EU:C:2014:27) előterjesztett indítványának 27. pontjában megjegyezte, a légi piac liberalizálásának célja az volt, hogy a fogyasztók javára változatosabbá tegyék a kínálatot, valamint alacsonyabb díjszabást vezessenek be. Így az 1008/2008 rendelet által hatályon kívül helyezett, a légi szolgáltatások vitel- és tarifadíjairól [helyesen: fuvardíjairól] szóló, 1992. július 23-i 2409/92/EGK tanácsi rendelet (HL 1992. L 240., 15. o.; magyar nyelvű különkiadás 7. fejezet, 1. kötet, 427. o.), kimondta az ötödik preambulumbekzdésében, hogy helyénvaló „az árak szabadságát [helyesen: a szabad árképzést] kiegészíteni megfelelő biztosítékokkal a fogyasztók és az ipar védelme érdekében”.
- 48 A 2014. szeptember 18-i Vueling Airlines ítélet (C-487/12, EU:C:2014:2232) alapján sem lehet más következtetésre jutni. Ebben az ítéletben a Bíróság megállapította, hogy az 1008/2008 rendelet 22. cikkének (1) bekezdésével ellentétes az olyan szabályozás, mint amelyről ebben az ügyben szó volt, amelynek célja, hogy a légi fuvarozókat arra kötelezze, hogy minden esetben az utas által feladott poggyászt is szállítsák, anélkül hogy az ilyen poggyászok szállításáért felárat lehetne kérni. Ezzel szemben a Bíróság azt egyáltalán nem mondta ki, hogy a szabad árképzéssel általában véve ellentétes bárminemű fogyasztóvédelmi szabályok alkalmazása. Éppen ellenkezőleg, a Bíróság rámutatott, hogy az uniós joggal nem ellentétes – többek között a fogyasztóvédelem területén hozott szabályok alkalmazásának sérelme nélkül –, hogy a tagállamok a légi fuvarozási szerződéssel kapcsolatos kérdéseket szabályozzák, különösen abból a célból, hogy a fogyasztókat megvédjék a tisztességtelen gyakorlattól, feltéve hogy nem kérdőjelezi meg az 1008/2008/EK rendelet árképzési rendelkezéseit (lásd ebben az értelemben: 2014. szeptember 18-i Vueling Airlines ítélet, C-487/12, EU:C:2014:2232, 44. pont).
- 49 Az említett ítéletből tehát nem lehet arra következtetni, hogy az 1008/2008 rendelet 22. cikkének (1) bekezdésével ellentétes a fogyasztóvédelem területét szabályozó olyan uniós jogi rendelkezéseket – mint a 93/13 irányelv rendelkezéseit – átültető nemzeti szabályozás alkalmazása.
- 50 A fenti megfontolásokból az következik, hogy az Unión belüli légi szolgáltatásokra vonatkozóan az 1008/2008 rendelet 22. cikkének (1) bekezdésében meghatározott szabad árképzés nem akadályozhatja az ilyen nemzeti szabályozásnak a légi fuvarozási szerződések feltételeire történő alkalmazását.
- 51 Egy ezzel ellentétes válasz azt eredményezné, hogy megfosztja a fogyasztókat a 93/13 irányelvből eredő, a légi szolgáltatások díjainak megállapítása terén őket megillető jogoktól, illetve hogy lehetővé teszi a légi fuvarozók számára azt, hogy – bármiféle ellenőrzés híján – az utasokkal kötött szerződésekbe az árképzést illetően tisztességtelen feltételeket foglaljanak bele.
- 52 E fentiekre tekintettel a második kérdésre azt a választ kell adni, hogy az 1008/2008 rendelet 22. cikkének (1) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy azzal nem ellentétes az, ha a 93/13 irányelvet átültető valamely nemzeti szabályozás alkalmazása azt eredményezheti, hogy az általános szerződési feltételekben szereplő, a meg nem jelenő vagy a repülőúttól elálló ügyfelektől külön kezelési átalánydíj beszedését lehetővé tévő valamely kikötést semmissé nyilvánítanak.

A költségekről

- 53 Mivel ez az eljárás az alapeljárásban részt vevő felek számára a kérdést előterjesztő bíróság előtt folyamatban lévő eljárás egy szakaszát képezi, ez a bíróság dönt a költségekről. Az észrevételeknek a Bíróság elé terjesztésével kapcsolatban felmerült költségek, az említett felek költségeinek kivételével, nem téríthetők meg.

A fenti indokok alapján a Bíróság (negyedik tanács) a következőképpen határozott:

- 1) A Közösségben a légi járatok működtetésére vonatkozó közös szabályokról szóló, 2008. szeptember 24-i 1008/2008/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet 23. cikke (1) bekezdésének harmadik mondatát úgy kell értelmezni, hogy a légi fuvarozóknak az ezen rendelet 23. cikke (1) bekezdése harmadik mondatának b)–d) pontjában felsorolt adók, repülőtéri díjak, valamint egyéb díjak, felárak és illetékek tényleges összegét külön fel kell tüntetniük a légi viteldíjaik közzétételekor, következésképpen azokat még részben sem foglalhatják bele az említett rendelet 23. cikke (1) bekezdése harmadik mondatának a) pontja szerinti légi viteldíjaikba.
- 2) Az 1008/2008 rendelet 22. cikkének (1) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy azzal nem ellentétes az, ha a fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételekről szóló, 1993. április 5-i 93/13/EGK tanácsi irányelvet átültető valamely nemzeti szabályozás alkalmazása azt eredményezheti, hogy az általános szerződési feltételekben szereplő, a meg nem jelenő vagy a repülőúttól elálló ügyfelektől külön kezelési átalánydíj beszedését lehetővé tévő valamely kikötést semmissé nyilvánítanak.

Aláírások